

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj: 00-71/21-6/3
EPA 249 XXVII
Podgorica, 27. jul 2022. godine

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 28. sjednice, održane 26. jula 2022. godine podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ

O RAZMATRANJU PREDLOGA REZOLUCIJE O GENOCIDU U PIVI I VELICI, koji su Skupštini Crne Gore podnijeli poslanici: Momo Koprivica, Vladimir Martinović, Zdenka Popović i Dragan Krapović

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, kao matični odbor, na 28. sjednici, održanoj 26. jula 2022. godine razmotrio je PREDLOG REZOLUCIJE O GENOCIDU U PIVI I VELICI, koji su podnijeli poslanici: Momo Koprivica, Vladimir Martinović, Zdenka Popović i Dragan Krapović.

Predstavnik predlagača je saopštio:

- da je ovo civilizacijski odnos poslanika Skupštine Crne Gore 27. saziva u odnosu na zločine koji su se desili za vrijeme Drugog svjetskog rata i da Crna Gora, kao država koja baštini antifašističke vrijednosti, zbog kulture sjećanja prema tim žrtvama i svih ostalih stvari navedenih u Predlogu rezolucije treba da se na taj način odnese prema ovim pitanjima, pa bi dobro bilo da Odbor za ljudska prava i slobode, kao matični odbor, podrži Predlog rezolucije i da isti bude usvojen od strane Skupštine Crne Gore i
- da se i na taj način treba odužiti nevino stradalim žrtvama, a posebno nemoćnim, starim licima i djeci.

Tokom rasprave ukazano je na sledeće:

- da je Predlog rezolucije u skupštinskoj proceduri duže od godinu dana i nažalost do sada nije bio na dnevnom redu. Poslanici koji su tada činili parlamentarnu većinu isti su predložili i ne bi želio smatrati da je Predlog rezolucije prije godinu dana predložen kao odgovor na Rezoluciju o genocidu u Srebrenici iz razloga što se tada u Skupštini Crne Gore otvorila velika rasprava oko prošlosti na teritoriji bivše Jugoslavije i Crne Gore, jer ove rezolucije izazivaju dosta polemike među poslanicima i treba ih razmotriti sa dosta pouzdanih istorijskih činjenica i „hladne glave“;
- da su prošle godine poslanici Demokratske Crne Gore podnijeli set amandmana na Predlog rezolucije o genocidu u Srebrenici, ali se ne zna koliko će druge političke partije u kratkom vremenskom periodu pripremiti amandmane na Predlog rezolucije o genocidu u Pivi i Velici;
- da se zločini moraju osuditi, a pitanje je koliko je sada pravilno ocjenjivati genocidom zločine od prije 80-ak godina;
- da je Drugi svjetski rat bio genocidan na puno područja i da se mora graditi kultura odgovornosti i prema prošlosti i prema budućnosti;

- da je riječ o delikatnoj temi i da se sintagma “kultura sjećanja” često upotrebljava sa neočekivanim epilomom da se kultura sjećanja pretvara u građanski rat sjećanja;
- da je klasična definicija genocida progon, istrebljenje jednog naroda na prostoru jedne države;
- ukoliko se tumačilo da genocid može da bude i na užem prostoru, onda postoji osnov da se, ukoliko su ove činjenice tačne, a niko ih ne negira, ti zločini tretiraju onako kako je predloženo Predlogom rezolucije, pa je logično prihvatiti ovu inicijativu poslanika;
- da se priča o zločinima ne završava na ovome, jer je, primjera radi, postojao i zločin nad Albancima u Baru 1945. godine;
- da je važno da se bavimo ovim temama u granicama pristojnosti i argumenata i da treba osuditi sve zločine bilo da je riječ o zločinu u Srebrenici, zločinu u Velici, Pivi, nad Albancima u Baru i drugim zločinima;
- da je prilikom rasprave o Predlogu rezolucije o genocidu u Srebrenici ukazano da je Srebrenica bila jedna epizoda, a puno ih se desilo na području bivše Jugoslavije. Nije Srebrenica u Crnoj Gori i tu su poslanici pokazali zavidan nivo empatije. Tom prilikom aktuelizovan je problem 500.000 Folksdojčera u periodu od 1948. do 1952. godine, kao i 400.000 italijanskih prognanika iz Sjeverne Dalmacije, te 200.000 Srba iz Hrvatske Krajine, zatim Srba iz Sarajeva, Crnogoraca na Zidanom mostu, Srba na Kosovu i Albanaca na Kosovu;
- da Rezolucija o genocidu u Srebrenici dobija na svojoj težini i biće kvalitetan iskorak ukoliko se Srebrenica poveže sa svim ostalim zločinima i stvori se set činjeničnih i istorijskih stavki prema kojima se mora odnositi sa identičnim pijetetom i empatijom;
- da postoji žaljenje što Predlog rezolucije o genocidu u Pivi i Velici nije proširen svim navedenim događajima i elementima kako bi se pokušalo da se u mandatu ovog saziva Skupštine Crne Gore elaborira ova tema u cjelosti, u kontekstu koji zaslužuje i da se na taj način završi s ovom pričom;
- da je Klub Demokratskog fronta u decembru 2020. godine podnio Predlog rezolucije o osudi genocida u Velici, ali taj Predlog rezolucije još nije bio na dnevnom redu Skupštine;
- da je važno o ovome govoriti i pokazati senzibilitet prema svim stradalima u ratovima i zločinima na našim prostorima i solidarizirati se sa žrtvama i osuditi zločince;
- da je bitno da se prvo bave zločinima koji su se desili na našim prostorima, a zločini u Pivi i Velici su zasnovani na činjenicama, jer su donedavno postojali živi svjedoci koji su svojim očima gledali šta se dešavalo na tim prostorima;
- da ne bi bilo dobro da se stalno osuđuju jedni zločinci i da se govori o istim žrtvama, a da se pokušavaju zaboraviti neki koji su stradali, prvenstveno srpski narod u Srebrenici i žrtve kojih je bilo više od 3.500 čije fotografije su postavili pored puta, jer su na taj način željeli da skrenu pažnju domaće, regionalne i međunarodne zajednice da su tu neki ljudi stradali i da ne treba da budu zaboravljeni od svih, čemu svjedočimo;
- da je sve ovo važno da se ne bi desilo da se u Petnjici prikazuje film kojim se veliča ratni zločinac Osman Rastoder koji je tokom Drugog svjetskog rata učestvovao u ubijanju civila i paljenju srpskih sela na prostoru Police, kao i u zločinima u Velici, a povodom čega nije bilo “medijske prašine i buke u Crnoj Gori”;
- da je vrlo bitno da se o svemu ovome javno i glasno govori, o žrtvama i zločincima i na jednoj i drugoj strani, kako se ove teme ne bi iz generacije u generaciju vraćale na dnevni red;
- da treba imenom i prezimenom podsjetiti na svaku žrtvu iz svakog zločina fašista i da na našim prostorima ima dosta stradanja, a dugo vremena se učilo da o njima treba ćutati i ne pominjati ih i da ne postoji narod koji je genocidan, već ljudi koji su zli.

Poslanik Genci Nimanbegu je najavio podnošenje Amandmana na Predlog rezolucije o genocidu u Pivi i Velici.

U osvrtu na diskusiju članova Odbora, predstavnik predlagača je saopštio da podnošenje ovog Predloga rezolucije nije bilo posledica glasanja u odnosu na neki drugi akt, već potreba da se na institucionalan način

izrazi pijetet prema žrtvama nacifašističkog zločina. Po pitanju ove veoma osjetljive teme potrebno je pokazati međusobno poštovanje i uvažavanje, da se shvati potreba razvijanja kulture sjećanja i kulture pamćenja, što je bio i osnovni razlog za predlaganje ovog Predloga rezolucije. Genocid je tek 1948. godine postao međunarodno krivično djelo donošenjem Konvencije o sprečavanju zločina genocida. Ako bi se "robovalo" toj pravnoj činjenici značilo bi da u Drugom svjetskom ratu nije bilo genocida. Skupština samo konstatuje istorijsku činjenicu koja se u savremenom narativu i po savremenoj terminologiji definiše i određuje kao genocid. Takođe, američki parlament, Bundestag, holandski parlament i Evropski parlament su osudili genocid nad Jermenima koji se desio iako ni tada nije bilo definicije ovog krivičnog djela. Ovom Predlogu rezolucije se zbog njene prirode ne može zamjerati neki procesni nedostatak, jer se u njoj konstatuje istorijska činjenica i ne izvodi na sud neko lice ili grupa. Namjera je da se izrazi pijetet prema velikim stradanjima i da to postane dio kulture sjećanja, jer su ta stradanja u smislu naučne analize bila zanemarena, a u nastavnim i obrazovnim programima nema pominjanja ovih užasnih zločina. Kada je riječ o Predlogu rezolucije o genocidu Srebrenici podnijeli su Amandman kojim je definisano da nijedan narod ne može biti označen kao genocidan, a u preambuli ove rezolucije, između ostalog, navodi se *"Potvrđujući principijelan stav, zasnovan na domaćem i međunarodnom pravu, da odgovornost može biti isključivo individualna, kao i da nijedan narod ne može biti označen kao genocidan ili zločinački"* od čega neće odustati.

Nakon uvodnih napomena i rasprave, Odbor je većinom glasova (šest „za“ i jedan „uzdržan“) **podržao** Predlog rezolucije o genocidu u Pivi i Velici i predložio je Skupštini **da ga usvoji**.

Odbor je podnio **Amandman** koji glasi:

U preambuli Predloga rezolucije stav 10 mijenja se i glasi:

„Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 27. saziva, na Osmoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2022. godini, dana _____ 2022. godine, donijela je“.

Sa Amandmanom Odbora **saglasio se** predstavnik predlagača, pa isti, shodno članu 150 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, postaje sastavni dio Predloga rezolucije.

Takođe, Odbor je konstatovao da u Predlogu rezolucije postoji pravno - tehnička greška koju je potrebno korigovati.

Sa konstatacijom Odbora saglasio se predstavnik predlagača, pa na taj način, korigovana odredba postaje sastavni dio ovog Predloga rezolucije.

U pitanju je sljedeća pravno - tehnička korekcija:

Na kraju tačke 12 Predloga rezolucije interpunkcijski znak tačka-zarez zamjenjuje se interpunkcijskim znakom tačka.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik Jovan Jole Vučurović, predsjednik Odbora.

